

Мікола Лупсякоў МЭРЫ КЭТ

1

Уся гісторыя пачалася вось з чаго...

Прыходжу я ў школу, а мой сябар Янка Маркаўцоў у калідоры на вуха мне шэпча:

— Ведаеш, а ў нас у класе навічок. Дзяўчынка, аграномава дачка. Задавака — ого, брат! Бацьку ў калгас прыслалі. А яе маці — такі вучоны, што па калгасах ездзіць. У Міхалковых кватэру знялі, дык увесь дзень учора кнігі туды вазілі. Цяпер у Міхалковых у пярэдняй хаце кнігі, і ў шафах, і на паліцах — усюды.

— Ты мне не шапчы,— раззлаваўся я,— я дрэнна чую.

— Майн Рыд, Купер, Маўр! Чаго толькі там няма! І кнігі ўсе ў залатых пераплётах! — на ўвесь голас крыкнуў Янка.

— Во цяпер,— кажу,— чую, толькі крычы трохі цішэй, бо ад твайго крыку ў вушах баліць.

— Добра, буду крычаць цішэй, бо тая дзяўчынка яшчэ пачуе,— паслухмяна адказаў Янка.— Прозвішча яе Пшанічная, а завуць дзіўна — Эма. Каса ў гэтай Эмы аж да пояса, а партфель з замком "маланка". Сядзіць Эма цяпер з Ганнай Паяркавай.

— Каса, кажаш, доўгая?

— Ого, брат! Во дзе будзе нам работы! Во будзе смеху!

— А калі пойдзе,— упэўнена сказаў Янка,— прыгрозім! Так і скажам: пойдзеш да дырэктара, дык тады лепей і ў клас не заходзь.

— А калі бацька яе, аграном гэты самы, раззлуецца ды нашым бацькам працадні не запіша — тады што? — запытаўся я.

— А нічога,— адказаў Янка.— Мы тады выступім на сходзе і так раскрытыкуем, што яго з аграномаў здымуць.

— А і праўда,— згадзіўся я.

І вось заходжу ў клас. Як заўсёды, за якую хвіліну перад пачаткам урока. У класе цішыня, мільгаюць старонкі падручнікаў. Усе чакаюць настаўніка. За вокнамі светлая, ясная раніца. Далёка на небасхіле палымнее ўсход, школьны сад падступаецца да самых нашых вокан. Класная дошка зіхаціць: яе добра выцерлі мокрай анучкай.

Я борздзенька бягу да свайго месца, каб сесці раней, чым зойдзе настаўніца. Саджуся. Шпарка раскрываю партфель. Першы ўрок — літаратура. Тэма — Някрасаў. Біяграфія. "Мароз, Чырвоны Нос". Я дастаю падручнік, сшытак, аловак, ручку. Кладу рукі на парту і з палёгкаю ўздыхаю. Цяпер можна і агледзецца.

Дзе ж тая Эма, пра якую расказваў мне Янка? Ага, сядзіць разам з Ганнай Паяркавай. На пярэдняй парце, на Янкавым месцы. А Янка перабраўся ў самы задні куток. Цяпер яму раздолле!

Добра было б і мне перабрацца, але ж адтуль усяго не пачуеш. І сяджу я на другой парце — якраз насупраць гэтай самай Эмы

Пшанічнай. Ого, якая яна! У новенькай форме, кірпаносая, чырванашчокая, з доўгай касой і на руцэ—гадзіннік. Адразу відаць, што гэтая Эма вельмі культурная. Гаварыць з ёй, мусіць, трэба асцярожна, падбіраючы розныя прыгожыя словы. І як гэта яе бацька ў калгас прыехаў? І маці? Эма... У нас у школе ніводнай Эмы не было, і раптам — на табе! Сядзіць з гадзіннікам, як якая пекная паненка. Я на той гадзіннік ужо разоў дваццаць зірнуў бы, а яна... Рукі паклала на парту, локці ўшыркі. Слухае настаўніцу. Як жа ёй, задавацы гэтакій, паказаць, што ў нас з такімі, як яна, не жартуюць...

Тут настаўніца задала класу нейкае пытанне, і Эма Пшанічная падняла руку.

— Ну вось, паслухаем, што скажа навічок,— сказала настаўніца.— Калі ласка, Эма!

Эма паднялася ды так складна адказала, што мы ўсе раты паразяўлялі. Мы тады яшчэ не ведалі, што Эма — круглая пяцёрачніца. Я ўзлаваўся не на жарт. Вырваў з сшытка чысты лісток паперы і борздзенька напісаў першае, што прыйшло ў галаву: "Я, начальнік зграі разбойнікаў Пантона-Мантона-Дэмантона, папярэджваю цябе, што калі ты будзеш выскачкай і калі пачнеш скардзіцца на нас настаўнікам, дык мы ўтворым над табой суд разбойнікаў. Падумай над гэтым добранька!"

І падпісаўся: "Крыважэрны разбойнік Пантона-Мантона-Дэмантона". Радуючыся, што гэтак здорава ўсё выдумаў, я шпурнуў запіску на Эміну парту, а сам нахіліўся над падручнікам. Аднак я паспеў заўважыць, што Эма ўзяла запіску і пачала яе разгортваць. Я ўнурыўся ў падручнік, баючыся падняць вочы. Раптам — перад самым маім носам упала запіска. Я разгарнуў яе і прачытаў:

"Пантона-Мантона-Дэмантона! Калі толькі ты мяне кранеш хоць пальцам, я дам табе такой здачы, што ты дзесятаму закажаш. Ты яшчэ не ведаеш, што я была ў афрыканскіх джунглях, падарожнічала па Місісіпі, а хутка паеду ў Індыю". І подпіс: "Мэры Кэт".

Я сядзеў як мыла з'еўшы. Па-першае, як яна дазналася, што запіску напісаў я, а па-другое, не ведаў, хто такая Мэры Кэт, дзе яна пра яе вычитала. І тут я цвёрда — раз і назаўсёды — вырашыў: з гэтага дня я буду самы большы вораг Эмы Пшанічнай. Буду яе ненавідзецц, буду ёй помсціць. Каб не быць пустабрэхам, адразу ж зляпіў з хлеба шарык, наслініў яго і запусціў у Мэры Кэт. Мэры Кэт азірнулася, гнеўна стрэльнула ў мяне вачыма. На маё няшчасце, усё гэта заўважыла настаўніца і падышла да мае парты:

— Антон Бубноў, гэта непрыстойна. Прасі прабачэння ў дзяўчынкі!

Я падняўся. Эма таксама паднялася, камечачы ў руках хлебны шарык. А настаўніца маўкліва пазірала на мяне, і ў яе позірку былі дакор і пагарда:

— Навошта ты пакрыўдзіў такую добрую, прыгожую дзяўчынку?

— Гэта не я,— сказаў я.— Гэта нехта іншы.

— І ты яшчэ адмаўляешся? — сказала настаўніца.— Я ж бачыла. І ў цябе хапае сумлення зводзіць усё на другіх? Прасі прабачэння.

Я прамармытаў нешта.

— Мацней гавары!—загадала настаўніца.

— Прашу прабачэння! — уголас сказаў я.— Перасадзіце мяне на другую парту, бо тут я не магу.

— Не,— адрэзала настаўніца.— Будзеш сядзецц тут. А цяпер выйдзі з класа, пахадзі па калідоры ды як след падумай...

Мэры Кэт з палёгкаю ўздыхнула.

Рэштку ўрока я прастаяў на калідоры, абдумваючы розныя помслівыя планы. І дзіва: чым больш я думаў, тым больш падабалася мне Эма Пшанічная і... тым больш злаваўся на яе і на сябе.

2

У хаце чысціня, прыгажосць, утульнасць. Печ зранку прапалена, ад яе патыхае цеплынёй. Я сяджу за сталом. Урокі зроблены. Падручнікі, сшыткі, падрыхтаваныя да заўтрашняга дня, ляжаць у партфелі. На стала перада мною стаіць прыёмнік, можна павярнуць уключальнік і паслухаць музыку. Але я не раблю гэтага. Мне прыемна вось так сядзецц і адпачываць. Пачынае вечарэць. Вецер, дождж, за вокнамі хістаецца рэдкае голле дрэў. Бульбу ў калгасе пакапалі, лён і каноплі падабралі і во-во пачнуць вазіць на завод. Цяпер у нас работы мала, толькі ля кузні людзі завіхаюцца: рыхтуюць сані, кары,— узімку вазіць з лугоў сена. Маці ўвесь дзень дома. Варыць, корміць карову, свіней. Тупае то на двор, то з двара. А я сяджу, незадаволены самім сабой і ўсімі. Сумленне точыць мяне. Ну навошта я пакрыўдзіў гэтую Эму? Што яна мне дрэннага зрабіла? Добра яшчэ, што настаўніца не сказала дырэктару. І які сорам: прабачэння прасіў! Цяпер хоць ты ў клас не паказвайся.

Я цяжка ўздыхаю і задумваюся над сваім лёсам. Некалі даўно, калі я быў яшчэ зусім малы, я прастудзіўся і захварэў на вушы. Мяне лячылі, але з таго часу я крыху пачаў недачуваць.

Каб хто ведаў, як я тады мучыўся! Увесь час баяўся: што, як зусім аглухну? Я ўнурыўся ў самога сябе, мала з кім сябраваў, а дома, падрыхтаваўшы ўрокі, прывык сядзецц адзін, як цяпер.

Я прывык да такой адзіноты, яна мне падабаецца. У школе спачуваюць мне. І вучні, і настаўнікі добра разумеюць, што мне цяжка. Гэта першы выпадак, калі мяне папрасілі выйсці з класа.

І мне раптам стала шкада самога сябе. Я рашыў, што цяпер ужо зусім не загавару з Эмай, буду не заўважаць яе, нават ніколі не гляну на яе. Прыгожая, выпеставаная, уся як лялька, яна выклікала ў мяне толькі пачуццё непрымірымай варожасці...

Блізіўся вечар. Змрок усё больш гусцеў, а я сядзеў адзін, аддаючыся сваім невясёлым думкам. Трэба было запаліць электрычнасць, але я не кранаўся з месца. Вярнуўся з поля бацька. Пахадзіў за перагародкай, голасна сказаў маці:

— Аграном гэты новы — талковы чалавек. Зямлю ён любіць і ведае.

3

Усю восень, аж да першых маразоў, я не размаўляў з Эмай, пры сустрэчах адварочваўся, на ўроках не пазіраў на яе, а калі нашы позіркі выпадкова сустракаліся, дык я надаваў свайму твару пагардлівы выраз. Я дамогся свайго: мяне пасадзілі на другую парту. Эму, відаць, здзівіла і ўразіла мая адкрытая пагарда. Некалькі разоў, неўпрыкмет, я заўважаў на сабе яе здзіўлены позірк. Чым больш я цураўся яе, тым часцей яна пазірала ў мой бок. Затое я ўсё больш і больш радаваўся, бачачы яе збянтэжанасць

і разгубленасць. "Так табе і трэба!" — разважаў я.

Неяк аднойчы ў выхадны дзень я ішоў па вуліцы і на рагу нос у нос сутыкнуўся з Эмай.

— Ой! — спалохана ўсклікнула яна.

Я моўчкі пачаў яе абыходзіць, але яна раптам схапіла мяне за руку.

— Слухай, Антон, чаго ты мяне цураешся? Што я табе зрабіла, Пантона-Мантона-Дэмантона? Я ж не вінавата, што настаўніца заўважыла, як ты кінуў шарык? Я ж нікому нічога не сказала... Капітан зграі, дзе твае разбойнікі, што ты ходзіш заўсёды адзін?

Я абыякава паглядзеў на Эму. Але ж хіба можна было не заўважыць яе — круглатварую, прыгожую, з доўгай касою, што была перакінута наперад цераз плячо. І ўсё ж пагарда перамагла. Я адварнуўся і амаль падбегам пашыбаваў па вуліцы. Аглянуўся, яна пакрыўджана ўсміхнулася і нейкі час стаяла на месцы, пазіраючы сабе пад ногі.

У школе ў выхадныя дні для вучняў старэйшых класаў наладжвалі вечары мастацкай самадзейнасці і танцы пад баян. На такіх вечарах звычайна бывалі дзяжурныя настаўнікі. Да танцаў я не ахвотнік. Але на гэты раз я рашыў схапіць, паглядзець, як вучні танцуюць. Мне раптам палегчала, я павесялеў, настрой мой палепшаў.

Старанна адпрасаваў свой новы касцюм у клетку, надзеў гальштук пад белую шаўковую кашулю, наваксаваў туфлі. Прыбраўшыся, я доўга круціўся перад люстэркам. З непрывычкі мне было сорамна ў маім новым адзенні, тым больш што я апрануў і нядаўна купленае новае паліто. Некалькі разоў я спыняўся, наважваючыся вярнуцца дадому, але нейкая сіла цягнула да школы.

Прышоўшы ў школу, здаў у гардэроб сваё паліто і ціхенька пашыбаваў па калідоры. У калідоры было шмат вучняў — найбольш дзяўчынак. Дзверы ў адным класе былі расчынены, там ігралі на баяне. Я падышоў да дзвярэй і пачаў глядзець, як вучні вучацца танцаваць. І раптам убачыў Эму. Яна сядзела поплец са старшай піянерважатай і пра нешта з ёю гаварыла. Павярнулася, убачыла мяне і пырснула смехам. Пэўна, ёй кінулася ў вочы маё новае адзенне. І як гэта я забыўся, што магу сустрэць тут гэтую Мэры Кэт? Я ж за ўвесь дзень пасля той сустрэчы ні разу пра яе і не падумаў. А ёй, пэўна, здаецца, што гэта я для яе так прыбраўся. Не дачакаецца! Я з ёю не толькі сябраваць, а і зусім знацца не хачу. У яе сваё жыццё, у мяне — сваё.

Я пагаварыў трохі з аднакласнікамі і пайшоў дадому.

4

Кожная пара года па-свойму прывабная, прыгожая. Я люблю вясну, калі з трэскам ломіцца на рацэ лёд і гаманкія поўныя воды нясуць крыгі. Растае снег, бягуць ручайкі, спяваюць жаўрукі. Апранаюцца ў зеляніну хмызнякі, зямля, атуленая цяплом, чакае блізкай навальніцы. І вось ужо правуркатаў у небе гром, зацвіла вярба — можна рабіць дудкі. На паплавах ходзіць цыбаты бусел. Недзе ў затоках сонца крэкчуць жабы. Цёпла, прыгожа, прыемна. Некуды кліча, вабіць цябе жыццё, і ўздымаюцца грудзі ад глыбокага дыхання. А ў галаве — колькі думак, колькі мар! Але вось дні пацяплелі, выкаласілася жыта, вывеліся маладыя шпакі, густа зацвіў чабор на пясчаных узгорках, трава на заліўных лугах паднялася ў пояс, бульба зацвіла, запахла ўсюды сырадоём, цёплай зямлёй, гуркамі. Колькі багацця адразу і зацвіло, і забуяла на зямлі!

Я хаджу па ляску. Мне трэба зрэзаць вудзільна. З нажом-складанчыкам у руцэ я падыходжу да бярозкі, доўга аглядаю яе.

Іду сабе далей. Да наступнай бярозкі.

Я люблю таксама восень з яе першымі яснымі днямі, дажджом, з першымі замаразкамі і маразамі. А зіма! А першы снег! А іней на дрэвах і лёд на рацэ! І конь, запрэжаны ў сані, што імчыцца некуды далёка па дарозе!

Я сяджу дома пасля школы і чытаю кнігу. На двары першы сняжок і першы дужы марозік. Ісці нікуды не хочацца. Раптам пад акном мільганула постаць Янкі Маркаўцова — майго аднакласніка.

Я спакойна сяджу за сталом, чакаючы, калі ён зойдзе ў хату.

Рыпяць дзверы. За перагародкай чуваць Янкаў голас:

— Добры дзень, цётка!

Гэта ён з маёй маці вітаецца.

— Добры дзень, Янка,— кажа маці.

— Антон дома?

— Дома. Кнігу чытае. Заходзь.

Янка ўвальваецца да мяне, цяжка дыхаючы.

— Я зараз такое дзіва бачыў, што і не паверыш. Хадзем, пакуль не позна. Там столькі народу

сабралася — як не з усяго калгаса. Я табе нічога не раскажу, гэта трэба пабачыць.

— А ты скажы.

— Не,— махае рукамі Янка.— Такое не раскажаш! Хутчэй апранайся, бо яшчэ спознімся.

Я паслухмяна кладу кнігу, апранаюся, і мы выходзім з хаты.

Янка вядзе мяне за вёску, да рэчкі. На ўзгорку мы прыпыняемся. Адсюль ужо відаць рэчка і вялікае балонне, усё залітае вадою. Пад узгоркам стаіць немалы натоўп мужчын і кабет, а перад імі, на чыстым лёдзе, катаецца на каньках чалавек. Апрануты ў вязаны цёмна-сіні фізкультурны касцюм, на галаве ў яго шарсцяны берэт. Ды як катаецца! Такога я яшчэ і не бачыў. Па крузе. То перадам імчыцца, то спіной, то раптам як пачне кружыцца, што толькі берэт мільгае, а тады разгоніцца і імчыць на адной назе.

— Хто ж гэта такі? — пытаюся я ў Янкі.

— Адгадай,— адказвае.— Век не адгадаеш.

Збеглі мы з узгорка да балоння, і тут я ўтрапеў: каталася Эма Пшанічная. Прыгожая, зграбная, дужая, яна ўпэўнена насілася па лёдзе, на зайздрасць мне і ўсім. Кабеты перашэптваліся і ківалі галовамі: вось дык аграномава дачка!

Я ўспомніў апошняю сустрэчу з ёю на вуліцы, і мне стала ясна, што дарэмна я радаваўся сваёй перамозе над ёю.

5

Гэтую ноч я амаль не спаў. Зайздрасць не давала мне спакою. Што за такая вучаніца ў нас? Калі яна паспела навучыцца так здорава бегаць на каньках? Успамінаючы яе, я ўсё больш адчуваў незразумелую для сябе трывогу. Нешта новае, хвалюючае падступалася да мяне. Я злаваўся на яе і чамусьці радаваўся гэтай сваёй злосці. Радасць запаўняла мяне ўсё больш і больш. І раптам мне падумалася: а што калі я куплю канькі і навучуся катацца так, як гэтая Эма? Вучыцца буду дзе-небудзь на далёкай крыніцы, каб ніхто не бачыў. Пакуль пойдзе снег — часу хопіць. А тады адразу здзіўлю ўсіх...

Гэтая думка захапіла мяне. Ды як! Ужо раніцою я пачаў прасіць у бацькі грошы на чаравікі і канькі. Бацька ніколі і ні ў чым мне не адмаўляў.

— Канькі? — толькі і перапытаў ён.— Добра. Даўно трэба было табе навучыцца на каньках хадзіць. Заўтра я еду ў райцэнтр і прывязу табе канькі.

І вось яны перада мною — новыя чаравікі з прыкручанымі нажавікамі. Я пазіраю на іх і дзіўлюся: як гэта я, жывучы ля ракі, не меў канькоў? Але на лёдзе мой настрой мяняецца.

Я іду да самай далёкай крыніцы, дастаю з-пад палы чаравікі з канькамі і пачынаю пераабувацца. Потым ступаю на лёд. І не магу ўстояць: мае ногі коўзаюцца — адна ўлева, другая ўправа, і мяне як хто збівае на дол. Мне робіцца сумна: дарэмна я ўсё гэта надумаў. Не дагнаць мне яе. Я падымаюся і адразу ж падаю яшчэ раз. Але блізка нікога няма, і я настойліва пачынаю трэніравацца і ўсё падаю на лёд: і бокам, і спінаю, і жыватом. Урэшце к канцу дня мне ўдаецца ўсё ж праехацца на каньках добрыя гоні... Я весялею.

У нас вечарамі бывае вельмі прыгожа. Успыхвае электрычнасць у вокнах хат, запальваецца ліхтар на вуліцы ля крамы. Цісне мароз, дрэвы стаяць у інеі. У калгасным клубе пачынаецца кіно. Папыхвае паравік у школьнай майстэрні. Толькі мяне няма ні ў кіно, ні ў школе, ні ў клубнай бильярднай. Я ў гэты час нясуся па рэчцы на каньках. Лёд спявае пад маімі нагамі. Мне гарача. Твар аж палае ад гарачыні. Над рэчкай, у глыбіні неба, гараць вялікія і малыя зоры. Па берагах у цемені мільгаюць лазовыя кусты. Я адзін. Штуршок за штуршком імчуся па знаёмай дарозе.

Нікога няма на рацэ. Цемень, лёд, вецер ды я! Адзін адным. Што там цяпер робіць гэтая Эма? Пэўна, у кіно пайшла, а можа дома ўрокі вучыць. І зусім не ведае, што я тут адзін на рэчцы. І не трэба, каб ведала. Мне добра. А Эма хай сабе сядзіць там адна. Хай думае, што яна лепшая за мяне. Мне ўсё роўна. Мне добра вось так, аднаму, успамінаць пра яе. Зорны халодны вечар. Трашчыць мароз. А я катаюся і ўсё думаю, думаю. Дарэмна я тады не загаварыў з ёю. З ёй можна, бадай, і пасябраваць. Але ж калі б пасябраваў, дык хіба быў бы я цяпер вечарам адзін на рэчцы? Прэч, прэч такія думкі...

У вёсцы тухнуць агні. Позна, а я ўсё яшчэ катаюся. Мне добра, прыемна, і здаецца мне, што я чую лепей. Вунь загрымела далёка наперадзе, аж гул пайшоў — гэта лёд трэснуў. А вось зацахліла, залескатала—далёка на чыгунцы поезд ідзе. Прайшоў, і сціхла, толькі сабакі ў вёсках брэшуць. Цішыня. Зоры, як жывыя, пераміргваюцца ў небе. Мне пачынае падабацца мая адзінота. А наперадзе? Што чакае мяне наперадзе? Нарэшце я рашуча зварочваю на балонне, пад'язджаю да берага. У кустах

скідаю чаравікі з канькамі, насоўваю валёнкі і іду ў вёску. Канькі нясу пад палой, каб ніхто не ўбачыў, калі сустрэнецца.

Наперадзе ў мяне — прыемны, здаровы сон.

7

Ну ж і дзянькі пачаліся! Гэта ж не жартачкі — навучыцца катацца на каньках так, як Эма! Без усякіх падказаў. Першы дзень я быў і нос павесіў. У мяне балелі і бакі, і спіна, і ногі. А тут яшчэ я некалькі разоў выцяўся аб лёд, і каленкамі і бокам. Ішоў дадому і думаў, што я самы нешчаслівы на свеце чалавек. Дома, павячэраўшы, адразу ўпаў на ложка і заснуў як забіты. Мне снілася рэчка, сіні лёд. Ён быў вельмі слізкі. Я падаў, стагнаў ад болю, але не прачынаўся. Назаўтра ісці з канькамі на рэчку мне не хацелася. Але ж перад вачыма ўвесь час стаяла Эма. І вось пасля ўрокаў я зноў пачаў збірацца. Апануў лыжны касцюм, пінжак, схаваў чаравікі з канькамі пад палу і падаўся на рэчку. Ішоў без ніякага жадання, як па прымусу. Хацеў нават вярнуцца з паўдарогі, але перадумаў: яшчэ сёння паспрабую. У кустах скінуў валёнкі, абуўся ў чаравікі, скінуў пінжак. І пачалося тое самае. Адзін раз праеду, адзін раз павалюся. Аднак жа ў гэты дзень выходзіла ўсё лепей. Я трохі стаяў на каньках, хоць і змарыўся так, што пот цурком ліўся па твары. Вечарам я ўжо катаўся. Праўда— дрэнна, але ж гэта быў толькі другі дзень! Цяпер я ўжо не сумняваўся, што і адзін навучуся хадзіць на каньках. Тут патрэбна толькі вытрымка, настойлівасць. Калі мне было цяжка, я садзіўся адпачываць і ўяўляў сабе той дзень, калі праеду перад Эмай на каньках. Я ўяўляў, як будуць дзівіцца знаёмыя і сябры, якой разгубленай будзе Эма. Гэта надавала мне сілы і заахвочвала мяне. І я зноў пачынаў катацца.

Але раптам мяне ахапіў непакой: а як хто-небудзь убачыць ды ўсім раскажа? Мяне кідала нават у холад ад гэтай думкі. Праўда, месца глухое і далёка ад дарогі...

Рукі і ногі мае ад няспынных трэніровак наліваліся сілай. Я адчуваў, як з кожным днём усё больш тужэюць мускулы, а рухі робяцца больш разважлівыя і дакладныя. Чым лепш удавалася мне коўзанне, тым весялейшы я рабіўся. І настаўнік, і вучні пачалі пазіраць на мяне, як мне здавалася, са здзіўленнем.

Першы ўстрывожыў мяне мой сябар Янка Маркаўцоў. Неяк на перапынку ён запытаўся:

— Слухай, Антон, чаго гэта ты ходзіш кожны дзень на раку? Што ты там робіш?

А за Янкам і іншыя пачалі чапляцца:

— Што гэта ў цябе за паходы такія?

Тут ужо я не на жарт спалохаўся: а што як высачаць ды да часу пра ўсё дазнаюцца? Пра тое, што вучуся катацца, ведалі толькі бацька ды маці — і больш ніхто.

Каб не рызыкаваць, я змяніў распарадак дня. Урокі пачаў рыхтаваць адразу пасля школы, а вечарам, як толькі пачне цямнець, — на лёд. І вось імчу, любуючыся зманлівым разлівам электрычных агнёў у цемені. І такое тады ўсё добрае ўспамінаецца. Успамінаецца Кіці з рамана Льва Талстога "Анна Карэніна". Як яна здорава каталася на каньках! Успамінаюцца школа, настаўнікі, Эма. Адноўчы я нават канькамі на лёдзе выпісаў гэтае імя.

Добра было б прамчацца ўдвух па лёдзе навывперадкі. Ды для гэтага мне яшчэ трэба трэніравацца ды трэніравацца! Але чаму я павінен вучыцца адзін? І ўсё больш і больш пачало з'яўляцца ў мяне жаданне: выйсці на каньках удзень на балонне, калі там будзе катацца Эма Пшанічная.

8

У наступны дзень я бяру канькі і бягу на лёд. Эма ўжо там — пра гэта мне сказаў Янка Маркаўцоў, якому я яшчэ ўчора адкрыў свой сакрэт. Ясны зімовы дзень. Чысты лёд аж зіхаціць на сонцы. Зграбная яе постаць у вязаным касцюме мільгае перада мною. Вось Эма робіць круг. Вось робіць васьмёрку. Раптам імчыцца на адной назе, потым кружыцца на месцы. І зноў — імклівы бег.

Ужо няма на беразе натоўпу, як гэта было спачатку. Канечне, я быў бы рады, каб былі на беразе людзі. Няхай бы падзівіліся, як я катаюся. Але ж гэта не так ужо важна. Важна, што я навучыўся. А слава — яна прыйдзе пасля, калі толькі ёй трэба будзе прыйсці.

Каля лёду я скідаю валёнкі, аддаю іх Янку, а сам абуваю чаравікі з канькамі.

Эма спыняецца і пазірае на нас. Я падхоплюваюся і, на здзіўленне Янкі, смела імчуся па лёдзе. Я раблю спачатку круг — зусім такі, як яна. Потым васьмёрку. Потым імчуся на адной назе. Усё гэта выходзіць у мяне проста. Не горш, мусіць, чым у яе. Потым я імчуся наўпрост — аж пад самы далёкі бераг. Яна не вытрымлівае і зрываецца ўслед за мною. Але ж хіба ёй дагнаць мяне! Столькі дзён і вечароў быў я на лёдзе. Усю восень і пачатак зімы!

Пад берагам я раблю яшчэ адзін круг і спыняюся. Яна — расчырванелая, здзіўленая — пад'язджае да мяне.

— Антон,— з усмешкай пытае яна,— калі гэта ты навучыўся катацца на каньках?

— А вось і навучыўся,— не без гонару кажу я.— Не толькі ж табе адной катацца, Мэры Кэт. Дарэчы, Мэры Кэт — гэта гераіня з якога рамана? Нешта я ніяк не прыпомню.

— Ні з якога,— адказвае яна.— Я сама выдумала.

Мы пайшлі разам — плячо ў плячо.

— Антон,— раптам запыталася Эма,— а ты чуеш, як гудзе лёд пад нашымі нагамі?

— Чую, Эма, толькі вельмі невыразна,— адказаў я.

— А як цяпер на шляху аўтамашына гудзе — чуеш?

— Не, гэтага не чую, Эма.

— Пантона-Мантона-Дэмантона! Ты не крыўдуеш на мяне, што я так пытаюся? Давай не будзем сварыцца, а будзем дружыць.

Ну што было сказаць на гэта? Нейкая новая радасць запаўняла мяне. Дзень пачаў здавацца прыгажэйшым.

— Давай дружыць,— падумаўшы, згадзіўся я...

...Я чую... Я чую, як шуміць вецер, як размаўляюць вясною ручаі, як крычаць кнігаўкі, што прыляцелі на паплавы і лугі. Я чую шэпт першых лісцяў, гарачы, добразычлівы шэпт аб тым, што вось як прыгожа вакол... Калі і як такое са мною здарылася — я і сам сказаць не магу. Але ж здарылася! За доўгія месяцы ўпартай вучобы і працы! Нічога як быццам не адбылося асаблівага, і раптам усё ўварвалася ў вушы.

Нібы мяне закружыла ў радаснай прыгажосці жыцця.